

RIIGIKOHUS

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUM

OTSUS

Distsiplinaarasja number	9-13/18-3
Otsuse kuupäev	27. märts 2019. a
Kohtukoosseis	Eesistuja riigikohtunik Malle Seppik, liikmed riigikohtunikud Jüri Põld ja Peeter Roosma, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Maret Altnurme ja Harju Maakohtu kohtunik Piret Randmaa
Kohtuasi	A Maakohtu kohtuniku X distsiplinaarasi
Distsiplinaarmenetluse algatajad	A Maakohtu esimees ja Tartu Ringkonnakohtu esimees Kersti Kerstna-Vaks
Asja läbivaatamise kuupäev	25. veebruar 2019. a
Istungil osalenud isikud	A Maakohtu kohtunik X, A Maakohtu esimees, Tartu Ringkonnakohtu esimees Kersti Kerstna-Vaks Istungit protokollis Riigikohtu personaliosakonna spetsialist Liis Tuulik

RESOLUTSIOON

1. Mõista A Maakohtu kohtunik X süüdi talle esitatud distsiplinaarsüüdistuses – ametikohustuste ebakohases täitmises, mis seisneb tsiviilasjade lahendamise venitamises, kohtulahendite kuulutamise aja korduvas ja pikaks ajaks edasilükkamises ning menetlusosaliste sellest teavitamata jätmises, samuti otsuse kirjeldava osa nõuete rikkumises –, ja määrata talle karistuseks ametipalga vähendamine 10% kuueks kuuks.

2. Ülejäänud osas mõista kohtunik X õigeks.

3. Otsuse peale on kohtunikul õigus esitada kaebus Riigikohtu üldkogule 30 päeva jooksul alates otsuse kuulutamisest 27. märtsil 2019. a.

4. Otsus jõustub pärast punktis 3 märgitud tähtaja möödumist, kui kohtunik ei ole esitanud kaebust Riigikohtu üldkogule.

DISTSIPLINAARSÜÜDISTUS

1. A Maakohtu esimees algatas 20. detsembril 2018. a distsiplinaarmenetluse A Maakohtu kohtuniku X vastu ametikohustuste mittekohase täitmise tõttu.

Distsiplinaarsüüdistuses kajastatud asjaolud on kokkuvõtlikult järgmised.

1.1. Septembris 2018 tuvastas maakohtu esimees kohtute infosüsteemi (KIS) andmete alusel, et kohtunik X menetluses on tsiviilasju, milles ei ole tähtaegselt toiminguid tehtud või mille menetlus on põhjendamatult veninud. 26. oktoobril 2018 algatas maakohtu esimees kohtute seaduse (KS) § 45 lg 1 alusel järelevalvemenetluse, mille käigus tutvus tsiviilasjade nr 2-14-61691, 2-14-55860, 2-11-33780, 2-13-25925, 2-18-6484 ja 2-18-7517 andmetega ning palus kohtunikul esitada selgitus.

1.2. Kohtunik seletas, et ta ei oska anda vastust küsimusele, miks asjas nr 2-14-61691 menetlus 10. maist 2017 kuni 8. veebruarini 2018 seisis. Asjas oli 13 kostjat, kellest igaühe jaoks lõppes vaidlus erineval viisil. Vaidluse lahendamine nõudis süvenemiseks vähemalt neli päeva järjest segamatut aega, kuid varem sellist aega ei tulnud. Otsuse korduva edasilükkamise tingisid tehnilised takistused KIS-is, mille lahendamiseks võttis kohtunik ühendust justiitsministeeriumi KIS-i haldava töötajaga. Ka asi nr 2-14-55860 on detailne ja nõuab süvenemist, tõendite kohta on seisukoht vormistatud 12. novembril 2018. Viivituse asjas nr 2-11-33780 põhjustas asjaolu, et kohtunik ei jälginud, millal see asi ringkonnakohtust tagasi saadeti. Asjas nr 2-13-25925 on lahend alla kirjutatud 26. oktoobril 2018. Õigel ajal jäi see tegemata kohtuniku tähelepanematusel tõttu. Isiku eestkoste sellest siiski ei kannatanud, sest eestkoste on tal kogu aeg olnud. Ka asjades nr 2-18-6484 ja 2-18-7517 jäid lahendid õigel ajal alla kirjutamata kohtuniku tähelepanematusel tõttu, lahendid on alla kirjutatud 29. oktoobril 2018.

Asjade menetluse kiiruse ja kvaliteedi määrab ära korraga menetluses olevate asjade hulk. Kogemuse järgi on enam-vähem mõistlikult võimalik korraga hallata u 100 asja, millele lisanduvad järelevalvemenetlused. Sellise asjade hulga puhul on võimalik leida aega ka sisemisteks inventuurideks. Kui asju on rohkem, suureneb frustratsioon ja palju aega kulub igapäevaste prioriteetide seadmisele. Kohtunik on esmatähelepanu pööranud jäägi vähendamisele, et leida aega tööks tõsisemate asjadega. Kahjuks saabus selline aeg alles seletuse kirjutamise nädalal. Lisatud tabelist nähtub, et alates juulist kuni novembrini 2018 on kohtuniku menetluses olevate asjade jääk pidevalt vähenenud (139-st 109-ni), samal ajal on menetluse kestus lühenenud.

1.3. Pärast kohtuniku selgituse saamist kontrollis kohtu esimees pisteliselt menetlustähtaegadest kinnipidamist tsiviilasjades nr 2-18-10894, 2-17-19456, 2-18-112665, 2-15-19438, 2-17-18981, 2-18-1331 ja 2-17-11358. Selgus, et neljas tsiviilasjas on menetlustoimingud mõistliku aja jooksul tegemata ja asja lahendamist on põhjendamatult venitatud. Vähemalt 11 asjas ei ole kohtunik kohtulahendi teatavakstegemise ajast kinni pidanud ega ole seejuures teavitanud menetlusosalisi kohtulahendi teatavakstegemise aja muutmisest. Ükski tuvastatud viivitustest ei ole tekkinud menetlusosaliste süül, samuti ei ole viivituste põhjuseks ülemäärane töökoormus või kohtuasjade mahukus ja keerukus.

2. Maakohtu esimees leiab distsiplinaarsüüdistuses, et kohtunik X on täitnud ametikohustusi mittekohaselt KS § 87 lg 2 tähenduses. Konkreetselt märgitakse süüdistuses järgmist.

2.1. KS § 87 lg 2 järgi on distsiplinaarsüütegu kohtuniku süüline tegu, mis seisneb ametikohustuse täitmata jätmises või mittekohases täitmisel. KS § 6 lg-st 1 tulenevalt korraldab kohtunik oma tööaja iseseisvalt ning sealjuures peab kohtunik täitma oma kohustused mõistliku aja jooksul, arvestades seaduses ettenähtud menetlustähtaegu. Lisaks sätestatakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) §-s 2 kohtu üldine kohustus lahendada tsiviilasi õigesti, mõistliku aja jooksul ja võimalikult väikeste kuludega. KS § 87 lg 2 tähenduses tuleb ametikohustuse täitmata jätmise või mittekohase täitmisena käsitada ka mõistliku aja jooksul menetlustoimingute tegemise kohustuse rikkumist, samuti kohtulahendi ettenähtust hilisemat kuulutamist või teatavakstegemist.

2.1.1. Kohtunik on jätnud neljas tsiviilasjas menetlustoimingud mõistliku aja jooksul tegemata ning on põhjendamatult venitanud asja lahendamist:

- asjas nr 2-14-61691 kestis menetlus neli aastat, sh ajavahemikul 9. maist 2017 kuni 2. veebruarini 2018 (u 9 kuu jooksul) ei tehtud ühtegi menetlustoimingut; lisaks kulus otsuse koostamisele üheksa kuud, kuigi kohtuniku selgituse kohaselt kulutas ta sellele neli päeva ning seega ei olnud tegemist mahuka ja keeruka otsusega, mis õigustaks TsMS § 452 lg-s 4 sätestatud 20-päevase tähtaja eiramist;
- asja nr 2-14-55860 menetlus on kestnud üle nelja aasta ning kohtuniku selgitus, et asi on detailne ja nõuab süvenemist, ei õigusta niivõrd pikka menetlust;
- asjas nr 2-11-33780 ei tehtud ajavahemikul 17. novembrist 2017 kuni 4. oktoobrini 2018 (u 11 kuu jooksul) ühtegi toimingut ja asjakohatu on kohtuniku selgitus, et ta ei jälginud, millal asi ringkonnakohtust uueks arutamiseks saadeti; kohtunik tegi 17. novembril 2017 määruse advokaadi tasutaoitluse lahendamiseks ning pidi olema teadlik, et maakohtu otsus on tühistatud ja asi maakohtule uueks arutamiseks saadetud;
- asjas nr 2-13-25925 ei tehtud ajavahemikul 13. veebruarist kuni 3. oktoobrini 2018 (7,5 kuu jooksul) ühtegi menetlustoimingut; tegemist oli taotlusega eestkostja vabastamiseks ja uue eestkostja määramiseks ning sellise asja menetluse põhjendamatult venimine võib menetlusosaliste igapäevaelu korraldust ulatuslikult mõjutada, mistõttu mõistliku menetlusaaja järgimine on eriti oluline.

2.1.2. Mõistliku menetlusaaja mõiste on suhteline ning arvestada tuleb nii üldist töökoormust kui ka konkreetsete menetluste asjaolusid.

Kohtunik X-i töökoormus ei ole praegusel aastal varasemaga võrreldes tõusnud. Samuti ei ole tema menetlusse jagatud asjade arv suurem kui teistel B kohtumaja kohtunikel, pigem vastupidi. Ajavahemikul 1. jaanuarist kuni 31. oktoobrini 2018 jagati tema menetlusse 227 kohtuasja, teistele tsiviilasjade lahendamisele kohtunikele jagati 282–293 kohtuasja. Ka 2017. a ei olnud kohtuniku töökoormus teiste kohtunikega võrreldes suurem: tema menetlusse jagati 371 kohtuasja, teisele 317–394 kohtuasja (vähem jagati noorkohtunikule ja kindlale valdkonnale spetsialiseerunud kohtunikule).

B kohtumajas oli tsiviilasjade keskmine menetlusaeg 2017. a 108 päeva ja 2018. a üheksa kuu jooksul 116 päeva, X-il vastavalt 130 päeva ja 123 päeva. Seega on X-i lahendatud asjade keskmine menetlusaeg olnud teistega võrreldes mõnevõrra pikem, kuigi jagatud asjade arv oli väiksem. Samas jääb üldine keskmine menetlusaeg mõistlikesse piiridesse, mistõttu ei ole menetlustoimingute tegemisega viivitamine kõikides menetlustes läbiv probleem.

Eespool viidatud nelja asja keskmisest oluliselt pikem menetlusaeg ei ole tingitud ülemäärasest töökoormusest, vaid puudustest konkreetsete menetluste juhtimisel. Nendes kohtuasjades ei ole objektiivseid asjaolusid, mis tingiksid menetluse sedavõrd pika kestuse või pikema aja jooksul toimingute tegemata jätmise.

2.2. TsMS § 452 lg 3 järgi, kui otsust ei tehta asja arutamise kohtuistungil, teatab kohus asja arutamist lõpetaval istungil, millal ja kuidas kohtuotsus avalikult teatavaks tehakse. Kui asi lahendatakse kohtuistungit pidamata või kui menetlusosaline ei osalenud kohtuistungil, teatab kohus menetlusosalistele ka otsuse avalikult teatavakstegemise aja muutmisest. Sama paragrahvi lg-st 4 tulenevalt võib otsuse hiljem kui 20 päeva pärast asja arutamise viimast istungit või kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud tähtpäeva möödumist avalikult teatavaks teha üksnes mõjuval põhjusel, eelkõige kohtuasja eriti suure mahu või erilise keerukuse tõttu. Otsuse avalikku teatavakstegemist ei või määrata hiljemaks kui 40 päeva pärast asja arutamise viimast istungit või kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud tähtpäeva möödumist.

Seega peab kohus üldjuhul otsuse kuulutama või teatavaks tegema 20 päeva jooksul asja arutamist lõpetavast istungist või kirjalikus menetluses kohtu teatatud ajal. Kui kohus muudab otsuse teatavaks tegemise aega, tuleb menetlusosalisi sellest teavitada.

TsMS § 463 lg-st 2 ja § 478 lg-st 1 tulenevalt kohaldatakse nii hagi- kui hagita menetluses kohtumäärusele vastavalt otsuse kohta sätestatud, kui seadusest või määruse olemusest ei tulene teisiti. Seega peaks ka kohtumääruse teatavakstegemise aja muutmisel menetlusosalisi muudatusest teavitama. Kuigi TsMS § 479 ei näe ette otsest kohustust teatada hagita menetluses menetlusosalistele määruse teatavakstegemise aega, tuleb TsMS § 478 lg 1 ja § 452 lg 3 viimase lause koostoimest järeldada, et kui kohus on menetlusosalisele määruse teatavakstegemise aja teatanud, tuleb selle aja muutmisest menetlusosalisi teavitada.

2.2.1. Viimase aasta jooksul ei ole kohtunik X vähemalt 11 korral kohtulahendi teatavakstegemise ajast kinni pidanud ega ole neist ühelgi juhul teavitanud menetlusosalisi kohtulahendi teatavakstegemise aja muutmisest:

- asjas nr 2-14-61691 teatas kohus 2. veebruaril 2018 menetlusosalistele, et kohtuotsus tehakse teatavaks 8. märtsil 2018; seejärel lükkas kohus otsuse teatavakstegemise kolmel korral edasi – 12. aprilliks, 20. aprilliks ja 26. aprilliks. Otsuse tegi kohtunik teatavaks 8. novembril 2018, s.o kuus kuud pärast viimast tähtaega;
- asjas nr 2-14-55860 teatas kohus 17. novembril 2018 pooltele, et seisukoha võtmine kostja esitatud tõendite kohta on viibinud ning kohus teeb esitatud tõendite kohta otsustuse 6. septembril 2018; 26. oktoobriks 2018 ei olnud kohtunik määrust teinud;
- asjas nr 2-18-6484 määras kohus 6. juuni 2018 kohtuistungil, et kohtulahend tehakse avalikult teatavaks 14. juunil 2018. Järelevalvemenetluse algatamise ajaks ei olnud kohus kohtulahendit avalikult teatavaks teinud. Kohtuniku seletuse kohtalt tehti kohtulahend teatavaks 29. oktoobril 2018, s.o neli kuud pärast tähtaega;
- asjas nr 2-18-7517 määras kohus 19. juunil 2018 kohtuistungil, et kohtulahend tehakse teatavaks 28. juunil 2018. Järelevalvemenetluse algatamise ajaks ei olnud kohus kohtulahendit teatavaks teinud. Kohtunik on selgitanud, et kohtulahend tehti teatavaks 29. oktoobril 2018, s.o neli kuud pärast ettenähtud tähtaega;
- asjas nr 2-18-10894 määras kohus 1. novembri 2018 kohtuistungil, et kohtulahend tehakse avalikult teatavaks 8. novembril 2018. Kohtulahend allkirjastati tegelikult 9. novembril 2018.
- asjas nr 2-17-19456 määras kohus 1. oktoobri 2018 ärakuulamisel, et kohtulahend tehakse teatavaks 4. oktoobril 2018. Kohtulahend allkirjastati 5. novembril 2018, s.o üks kuu pärast tähtaega;
- asjas nr 2-18-112665 määras kohus 28. septembri 2018 kohtuistungil, et teeb kohtulahendi teatavaks 4. oktoobril 2018. Tegelikult allkirjastati lahend 1. novembril 2018;
- asjas nr 2-15-19438 määras kohus 12. juuni 2018 kohtuistungil, et kohtulahend tehakse teatavaks 21. juunil 2018. Tegelikult allkirjastati lahend 13. juulil 2018 (22 päeva pärast tähtaega);

- asjas nr 2-17-18981 määras kohus 17. jaanuari 2018 kohtuistungil, et teeb lahendi 26. jaanuaril 2018, tegelikult allkirjastati lahend 9. juulil 2018, s.o 5,5 kuud pärast tähtaega; sealjuures oli kohtu esimees korduvalt (3. aprilli, 29. mai ja 24. juuni e-kirjades) juhtinud kohtuniku tähelepanu menetluse venimisele;
- asjas nr 2-18-1331 määras kohus 22. mai 2018 istungil, et kohtulahend tehakse teatavaks 31. mail 2018, tegelikult allkirjastati lahend 12. juulil 2018, s.o 1,5 kuud pärast tähtaega;
- asjas nr 2-17-11358 määras kohus 1. novembri 2017 määruses, et teeb kohtulahendi teatavaks 22. novembril 2017, kohtulahend allkirjastati tegelikult 5. aprillil 2018, s.o 4,5 kuud pärast tähtaega.

2.2.2. Kohtuasjade materjalidest nähtuvalt ei ole ükski eelkirjeldatud viivitustest tekkinud menetlusosaliste süül ning põhjuseks ei ole ka ülemäärane töökoormus. Seda ei ole põhjustanud ka asjade keerukus või mahukus. Kuigi asjade nr 2-14-61691 ja 2-14-55860 puhul võiks rääkida keskmisest mahukamast või keerukamast menetlusest, ei õigusta see neli või enam aastat kestvat menetlust või ligi üheksa kuu vältel menetlustoimingute tegemata jätmist ning kohtuotsuste ettenähtud ajal teatavaks tegemata jätmist. Asjaolu, et kohtunik on aasta jooksul vähemalt 11 korral jätnud kohtulahendi ettenähtud ajal teatavaks tegemata ega ole lahendi teatavaks tegemise aja muutmise teavitanud, viitab süsteemsele puudujäägile töö korraldamisel ja menetluste juhtimisel ning näitab hooletut ja ükskõikset suhtumist KS § 6 lg-st 1 tulenevate kohustuste täitmisesse. Ükski kohtuniku seletuskirjas toodud põhjendustest ei õigusta mõistliku menetlusaja nõude rikkumist ning kohtulahendite ettenähtust hilisemat teatavaks tegemist.

Kohtunik X on korduvalt rikkunud kohustust teha menetlustoimingud mõistliku aja jooksul ning on teinud kohtulahendi teatavaks ettenähtust hiljem. Sellega on ta rikkunud KS § 6 lg-st 1 ja TsMS § 452 lg-st 3 tulenevaid kohustusi ning on pannud toime KS § 87 lg 2 tähenduses ametikohustuse täitmata jätmise ja mittekohase täitmise.

3. Tartu Ringkonnakohtu esimees algatas distsiplinaarmenetluse 21. detsembril 2018. a. Distsiiplinaarsüüdistuses kajastatud asjaolud on kokkuvõtlikult järgmised.

3.1. Tartu Ringkonnakohtu menetluses olid tsiviilasjad nr 2-17-8764, 2-17-11730, 2-17-19497, 2-17-1621, 2-16-5088, 2-16-122860 ja 2-16-123032, mille maakohtu menetluses oli lahendanud kohtunik X. Ringkonnakohus tuvastas asjade menetlemisel maakohtus erinevaid puudusi, mistõttu ringkonnakohtu esimees algatas 16. novembril 2018 kohtunik X-i vastu järelevalvemenetluse. Kohtunikule on etteheidetavad kolme liiki rikkumised, mis on kaasa toonud TsMS § 436 lg-s 1 sätestatud kohtuotsuse seaduslikkuse ja põhjendatuse nõude rikkumise: puudused eelmenetluse korraldamisel, kohtuotsuse sisu nõuete rikkumised ja puudused kohtuistungite protokollimisel.

3.2. Kohtunik X esitas järelevalvemenetluses kirjaliku seletuse. Kohtunik ei vaielnud vastu asjas nr 2-17-19497 tehtud ringkonnakohtu otsuses kajastatud seisukohtadele eelmenetluse normide rikkumiste kohta, kuid ei nõustunud eelmenetluse normide rikkumisega asjades nr 2-17-8764 ja 2-17-11730, leides, et täitis eelmenetluse ülesanded nendes asjades toimunud kohtuistungitel. Kohtunik nõustus sellega, et on rikkunud põhjendamiskohustust, kuid ei nõustunud etteheidetega otsuses poolte seisukohtade kajastamise viisile ja vormile. Kohtunik ei nõustunud hinnangutega kohtuistungite protokollide vormistamisele.

4. Distsiiplinaarsüüdistuses leitakse, et kohtunik X on täitnud ametikohustusi mittekohaselt KS § 87 lg 2 tähenduses. Konkreetselt märgitakse süüdistuses järgmist.

4.1. Kohtunik on süstemaatiliselt rikkunud eelmenetluse korraldamist reguleerivaid norme (TsMS § 231 lg 2 teine lause, § 231 lg-d 2 ja 4, § 329 lg-d 3 ja 4, § 348 lg-d 1–3, § 351 lg-d 1–3 ja § 392 lg-d 1–3), mille kohta on olemas Riigikohtu selge praktika.

4.1.1. Kohtunik on jätnud kolmes tsiviilasjas eelmenetluse tegemata:

- asjas nr 2-17-8764 valis maakohus vale menetlusliigi; pidanud võimalikuks lahendada asi hagimenetluses, jättis kohus välja selgitamata hageja konkreetset nõuded ja kostja seisukohad kõigi hageja esitatud nõuete kohta (TsMS § 392 rikkumine);
- asjas nr 2-17-11730 rikkus maakohus selgitamiskohustust; kohus ei pööranud tähelepanu nõuete materiaalsoiguslikele alustele ega sellele, millised asjaolud vajavad tõendamist (TsMS § 392 lg 1 p-de 2–4, § 329 lg 3, § 351 rikkumine);
- asjas nr 2-17-19497 rikkus maakohus selgitamiskohustust, kui jättis tõendamiskoormuse jaotuse selgitamata, ei arutanud istungil menetlusosalistega vaidlusaluseid asjaolusid ja suhteid vajalikus ulatuses nii faktilisest kui ka õiguslikust küljest ega selgitanud välja, kas vastustamata faktiväited saab lugeda omaksvõetuks (TsMS § 348 lg 1, § 351 lg 1 ja § 230 rikkumine).

4.1.2. Eespool kirjeldatud rikkumised lühikese ajavahemiku jooksul (jaanuarist maini 2018) lahendatud asjades viitavad süstemaatilisele eelmenetluse normide rikkumisele. Kohtunik ei vaata asju läbi kooskõlas menetlusseadusega. Ta võtab hagi menetlusse, küsib kostjalt vastust ja sellega eelmenetlus piirub. Kohtunik määrab asja kohe kohtuistungile, kuid ei täida ka seal selgitamiskohustust, vaid kuulab pooled ära ja teeb otsuse olukorras, kus nii nõue, selle alusnorm kui ka faktilised asjaolud on ebaselged. Eelmenetluse korraldamise osas on olemas Riigikohtu selge praktika, mida kohtunik asjade menetlemisel ei ole arvestanud.

4.2. Kohtunik on süstemaatiliselt rikkunud otsuse sisule esitatavaid nõudeid, sh kohtuotsuse kirjeldava ja põhjendava osa vormistamise kohta (TsMS § 442 lg-d 7 ja 8). See on toonud kaasa TsMS § 436 lg-s 1 sätestatud kohtuotsuse seaduslikkuse ja põhjendatuse nõude rikkumise. Otsuste kirjeldavasse osasse on sõna-sõnalt kopeeritud menetlusedokumente koos nendes sisalduvate õiguslike põhjendustega, keelevigade ja viidetega dokumentide lisadele, säilitades mh ka kopeeritava dokumendi sisemise numeratsiooni, mis ei haaku kohtulahendi muude osadega.

4.2.1. Kohtuotsusele esitatud nõuetele ei vasta otsused viies tsiviilasjas:

- asjas nr 2-17-1621 tehtud otsuse kirjeldavasse ossa on sõna-sõnalt kopeeritud menetlusosaliste menetlusedokumentides esitatud seisukohad koos nendes sisalduvate õiguslike põhjenduste, keelevigade ja kohati ka viidetega dokumentide lisadele; säilitatud on kohtule esitatud dokumentides sisalduv struktuur, mis muudab kohtuotsuse kirjeldava osa ebäühtlaseks; käsipostiga edastatud vastusest hagiavaldusele on osa lõigatud ja skaneeritud ning otsuse kirjeldavasse ossa kleebitud;
- asjas nr 2-17-8764 on otsuse kirjeldavasse ossa sõna-sõnalt kopeeritud hagiavalduses sisalduvad asjaolud ja haginõust koos keelevigadega ja mõnes kohas viidetega hagi lisadele, osaliselt on säilinud hagiavalduse nummerdus; otsuse resolutsioon on vastuolus põhjendava osaga (resolutsiooni järgi on hagi jäetud rahuldamata, põhjenduse järgi läbi vaatamata); põhjenduses ei ole viiteid õigusnormidele;
- asjas nr 2-17-11730 on hagiavaldusest kirjeldavasse ossa sõna-sõnalt kopeeritud hagiavalduses sisalduvad asjaolud ja suures mahus haginõust koos keelevigadega ja viidetega vastuse lisadele; viidatud ei ole ühelegi õigusnormile ega hinnatud ühtegi tõendit; nõudest loobumise tõttu oleks tulnud menetlus lõpetada, mitte jätta hagi rahuldamata;
- asjas nr 2-16-5088 on kirjeldavasse ossa sõna-sõnalt kopeeritud menetlusosaliste menetlusedokumentides esitatud seisukohad koos õiguslike põhjenduste ja vastuses viidetega lisadele; kirjeldavas osas on säilinud menetlusedokumentides sisalduv nummerdus; otsuse

kirjeldava osa pikkus on u 16 lk, põhjendused sisalduvad 2,5 lk-l; põhjenduses ei ole õigusnorme, vaid ühel korral on viidatud VÕS §-le 86 (mõeldud on TsÜS § 86) ja menetluskulude osas on viidatud TsÜS § 162 lg-le 1 ning § 173 lg-le 1 (mõeldud on TsMS-i vastavaid sätteid);

- asjas nr 2-16-122860 on kirjeldavasse ossa sõna-sõnalt kopeeritud hagiavaldus ja hagivastus koos õiguslike põhjenduste ja mõnes kohas viidetega lisadele, mõnel pool on säilinud hagiavalduses sisalduv nummerdus); põhjendavas osas on suures mahus asjaolusid korratud ja selles sisalduvad üksikud viited õigusnormidele.

4.2.2. Kõigis eelkirjeldatud asjades on kohtunik otsuse kirjeldavasse ossa menetlusosaliste sisukohad sõna-sõnalt kopeerinud. See näitab, et olulisi asjaolusid ei ole ebaolulistest eristatud, mis võib olla tekitanud probleeme vaidluse eseme kindlakstegemisel. Viimast ilmestab eespool kirjeldatud eelmenetluse normide rikkumine, eelkõige kvalifitseerimis- ja selgitamiskohustuse täitmata jätmine. Menetlusosaliste kohati arusaamatute ja keelevigadega seisukohtade kopeerimine otsusesse suurendab asjatult selle mahtu ning raskendab otsuse lugemist ja sellest arusaamist. Probleemid on ka otsuste põhjendamisega, eelkõige ei nähtu otsustest kohaldatud õigusnorme. Seetõttu ei ole otsused menetlusosaliste jaoks veenvad ja kõrgema astme kohtul on keeruline kontrollida, millele tuginevad otsuses tehtud järeldused. Distiplinaarkolleegium on varasemas praktikas leidnud, et kohtuotsuse vormistamine on kohtuniku kõige olulisem töökohustus ja kohtunik peab tagama, et seda oleks korrektselt tehtud (vt 4. veebruari 2008. a otsus distsiplinaarasjas nr 3-8-11-2-07).

4.3. Kohtunik on rikkunud kohtuistungi protokollimist ja kohtu töö keelt sätestavaid norme (TsMS § 32 lg-d 1 ja 2, § 49 lg 2, § 50 lg 1, § 51 lg-d 1–2; § 52 lg-d 1–2).

4.3.1. Puudusi kohtuistungi protokollide vormistamisel on kahes tsiviilasjas:

- asjas nr 2-16-122860 kuulas maakohus kohtuistungil ära tunnistajad, kuid istungi protokollis tunnistajate ütluste sisu ei kajastu; protokoll peab mh kajastama tunnistajate ütluste põhisisu (TsMS § 50 lg 1 p 9) ja TsMS § 52 lg-t 2, mille järgi saab tunnistajate ütluste kohta protokollis teha üksnes märke, võib kohaldada erandlikult, kui sellega ei jäeta protokollist välja asja lahendamiseks olulist; üle kuulatud tunnistajate ütlused olid salvestatud vaid vene keeles ja ringkonnakohtul ei olnud võimalik tunnistajate ütlusi hinnata;
- asjas nr 2-16-123032 toimus istung, kuid toimikus on nummerdamata lehekülg, mille ülemises osas on märked „Start recording“ ja „Stop recording“ ning käsitsi on kirjutatud juurde „18.04.2018 protokoll 2-16-123032; vigane protokoll, ainult HELISALVESTIS“.

4.3.2. Eespool märgitud esimeses asjas ei olnud ringkonnakohtul võimalik istungil antud ütlusi hinnata ka istungi helisalvestist kuulates, sest üks tunnistaja andis ütlusi vene keeles ja tõlget ei olnud. Teises asjas ei ole istungi protokollis üldse koostatud ja toimikust ei nähtu selle põhjus. Kui digitaalse protokollis vormistamisel oli esialgu tõrge, oleks protokollis saanud vormistada hiljem helisalvestise järgi (TsMS § 49 lg 1 rikkumine).

4.4. Hagimenetluses tuleb eristada eelmenetlust ja kohtuistungit. Kohtuniku seisukoht, et ta täidab eelmenetluse ülesandeid kohtuistungil, on vastuolus hagimenetluse etapiviisilise menetluse korraldusega. Eelmenetluse ülesandeid tuleb täita eelmenetluses ning üksnes erandlikel juhtudel, mil see ei ole piisav olnud asja keerukuse või menetluse käigus esile toodud uute asjaolude tõttu, saab kohus kohtuistungil eelmenetluse juurde tagasi pöörduda. Asjade nr 2-17-8764 ja 2-17-11730 istungi protokollidest ja helisalvestistest ei nähtu, et kohtunik oleks täitnud eelmenetluse ülesanded. Esimesena nimetatud asjas ei käsitlenud kohtunik istungil hageja nõude eeldusi ja kvalifikatsiooni ega ole täpsustanud, miks ei saa asja lahendada nii, nagu hageja on soovinud. Teisena nimetatud asjas suhtles kohtunik hageja ja tema esindajaga vene keeles. Kuigi istungist võttis osa tõlk, ei tõlgitud kohtuniku küsimusi ja selgitusi eesti keelde. Seetõttu ei ole võimalik kohtuniku väiteid eelmenetluse

ülesannete täitmise kohta hinnata. Kummaski asjas ei andnud kohtunik menetlusosalistele tähtaega täiendavate seisukohtade või tõendite esitamiseks.

5. Kohtuniku iseloomustamiseks märkis ringkonnakohtu esimees, et X töötab kohtunikuna alates 3. veebruarist 2014. Enne seda töötas ta pikka aega vandeadvokaadi ja advokaadibüroo pidajana. Tal on piisavalt pikk karjäär ka kohtunikuna, et suuta täita oma ametikohustusi kohtumenetluse juhtimisel, protokollimiskohustuse täitmisel ja kohtulahendite koostamisel. Tartu Ringkonnakohtu tsiviilkolleegium on kohtuniku lahendite halva kvaliteediga puutunud kokku alates kohtuniku ametisse asumise ajast ja olukord ei ole paranenud. Tema menetlusi iseloomustab eelmenetluse ülesannete rikkumine, korduvad sisu- ja kirjavead kohtulahendites, kohtuistungite protokollimise kohustusse kergekäeline suhtumine, lahendite lohakas üldmulje. Selline suhtumine ja tegevus kahjustab kohtuvõimu autoriteeti.

Ringkonnakohtu esimees on mitmel korral pidanud kohtunikuga vestlusi töö korraldamise üle, puudustest kohtuniku töös teavitas ta kohtunikueksamikomisjoni 15. aprilli 2016. a kirjas. 2016. a vestlesid kohtunikuga töö korraldamisest kohtunikueksamikomisjoni liikmed Hannes Kiris ja Andra Pärsimägi. Vestlused ei ole olnud tulemuslikud, sest kohtunik ei ole olnud nõus oma tööstiili vajalikus ulatuses muutma. Puudused tema töös on jätkuvad ja kohtulahendite kvaliteet ei ole paranenud. Kasvanud on üksnes asjade läbivaatamise kiirus. Sestap leiab distsiplinaarmenetluse algataja, et kohtunik X ei suuda ka edaspidi tagada menetluse kvaliteeti ja TsMS § 436 lg 1 nõude täitmist.

6. Tartu Ringkonnakohtu esimees taotles, et mõlemad distsiplinaarasjad vaadataks läbi ühises menetluses.

7. Distsiplinaarkolleegium võttis mõlemad distsiplinaarasjad menetlusse ja liitis need ühiseks menetlemiseks.

8. Varem on kohtunikku karistatud distsiplinaarkorras ühel korral 2016. a. Kehtivaid distsiplinaarkaristusi tal ei ole.

KIRJALIK SELGITUS DISTSIPLINAARSÜÜDISTUSE KOHTA

9. Distsiplinaarkolleegiumile esitatud kirjalikus seletuses tunnistas kohtunik etteheidetavaid rikkumisi osaliselt ja jäi järelevalvemenetlustes esitatud vastuväidete juurde.

9.1. Seletuse kohaselt ei vaidlusta kohtunik A Maakohtu esimehe süüdistuses esitatud fakte, kuid leiab, et töökoormust arvestades ei saanud ta asju kiiremini menetleda.

9.1.1. Asjad nr 2-14-61691 ja 2-11-33780 olid paljude kostjatega ja detailirohked ning nõudsid süvenemiseks mõnepäevast segamatut aega, mida kohtunik ei suutnud varem leida. Esimeses asjas oli üks kostjatest eakas, mistõttu istungeid tuli tema vanuse tõttu korduvalt edasi lükata. Samuti lõpetas mitu advokaati kostjaga koostöö ning uusi leida oli pea võimatu. Otsuse korduva edasilükkamise tingis asjaolu, et selle asja KIS-i dokumentide lahter osutus tühjaks, dokumendi osade KIS-ist kopeerimiseta oleks olnud lahendi kirjutamine väga raske. Kohtunik võttis ühendust ka justiitsministeeriumi KIS-i haldava töötajaga ning mingiks ajaks oli lahter taastatud. Teises asjas ei suutnud kohtunik järgida enda kehtestatud vahetähtpäeva, mitte seadusest tulenevat tähtaega.

9.1.2. Viivituse asjades nr 2-11-33780, 2-13-25925, 2-18-6484 ja 2-18-7517 põhjustas kohtuniku tähelepanematus.

9.1.3. Kohtunik ei nõustunud süüdistuse esitaja seisukohtadega töökoormuse kohta. Mida vähem on korraga menetluses asju, seda kiiremini on võimalik neid lahendada. Töökoormuse õige mõõt on lahendatud asjade arv. Justiitsministeeriumi ülevaadetest nähtub, et kohtuniku menetlusgrupi lahendatud asjade hulk ja sellest tulenevalt ka koormus on olnud viimastel aastatel kohtus esimese kahe hulgas. Tsiviilasjade puhul on kogemuse järgi võimalik enam-vähem mõistlikult hallata kuni 100 asja, millele lisanduvad järelevalvemenetlused. Sellise asjade hulga juures on veel võimalik leida aega sisemisteks inventuurideks ja pöörduda pikemalt seisvate menetluste juurde. Seda ületavad kogused suurendavad frustratsiooni, palju aega kulub igapäevastele eelistuste seadmisele ja päevaülesannete koostamisele, et otsustada, mida teha kohe, mida teha varem ja mida hiljem. Seetõttu on kohtunik esmatähelepanu pööranud jäägi vähendamisele, et leida aega tööks keerukamate asjadega. Alati ei ole see õnnestunud.

9.2. Ringkonnakohtu esimehe süüdistuses kohtunik end süüdi ei tunnistanud.

9.2.1. Seletuse kohaselt ei nõustunud kohtunik, nagu oleks ta jätnud süüdistuses märgitud asjades eelmenetluse ülesanded täielikult täitmata. Asi nr 2-17-8764 oli ekslikult lahendatud hagimenetluses ja asjas nr 2-17-11730 oleks tulnud nõudest loobumise korral menetlus lõpetada, mitte jätta hagi rahuldamata, kuid eelmenetluse ülesanded täideti mõlemas asjas toimunud istungitel. Nendel käsitles kohtunik põhjalikult kõiki küsimusi, et täita TsMS § 392 lg-tes 1 ja 3 loetletud ülesanded. Mõlemas asjas esindasid pooli õigusharidusega kogenud isikud. Kohtul on võimatu hagejat milleski veenda, kui hageja ise seda ei soovi. Asja nr 2-17-19497 kohta ei oska kohtunik mingit seletust anda, kuid püüab järgnevas menetluses lahendis tõstatatud küsimustele vastata ja vigu mitte korrata. Kolmanda isikuna vaidlusesse värske pilguga sisse vaadates tekib alati uusi mõtteid, kuid selline olukord ei ole distsiplinaarsüütegu.

9.2.2. Kohtunik ei nõustunud etteheidetega poolte seisukohtade kajastamise viisi ja vormi kohta. Oluline ei ole poolte seisukohtade menetluskirjeldustesse tekitamise viis, vaid seisukohtade sisu. Oma seisukohtade nummerdamine näitab süsteemi ja kui menetlusosaline on oma väited nummerdanud, on kohtunik sageli numbrid säilitanud, sest see annab selguse ja võimaluse nendele viidata. Süüdistusele kohtuotsusele esitatavate sisunõuete rikkumise kohta ei saa vastata enne, kui süüdistaja on näidanud, mis on asjades nr 2-17-1621, 2-17-8764, 2-17-11730 ja 2-16-5088 liigset, ülemäärast, ebaolulist või valet.

9.2.3. Kohtunik ei nõustunud ka süüdistusega, mis puudutab kohtuistungite protokollimist (asi nr 2-16-122860). B kohtumaja oli üks esimesi, mis sai endale kohtusaalides helisalvestamiseseadmed. Sekretäre käisid instrueerimas Tallinna Halduskohtu töötajad, kus kohtuistungeid salvestati juba varem. Sekretäre instrueeriti selliselt, et elektroonilist protokollide peavad nad vaid järjehoidjate vormis. Rohkemat ei võimalda ka protokollide loomiseks kasutatav programm. Mõte on selles, et istungi lõpuks oleks protokoll valmis. Tunnistaja ütluste andmise ajal on kohtul võimatu hinnata, kas need sisaldavad asja lahendamisel olulist teavet ja kas kohus otsuse tegemisel tunnistajate ütlustele ka tugineb, et vastavalt sellele protokollida, nagu süüdistaja on nõudnud. Pooled otsustavad alles kohtuvaidlustes, millistele ütlustele tugineda, viidates salvestises sekundilise täpsusega ajale, millal tunnistaja nende väidetut ütles. Selle, et TsMS § 52 lg-t 2, mille järgi tunnistajate ütluste kohta tehakse protokoll üksnes märges, tuleb kohaldada erandlikult, on kohtunik võtnud teadmiseks ja juhindub sellest. Juba mitu kuud protokollivadki sekretärid menetlusi üsna salvestusajajärgu eelses mahus. Selliseid juhiseid saanuks aga anda ka muul moel kui järelevalve- või distsiplinaarmenetluses. Istungite salvestamine ja eelkirjeldatud mahus protokollimine B kohtumajas ei olnud süüdistatava initsiatiiv, mistõttu ta ei pea end selle eest ka distsiplinaarkorras vastutavaks. Istungite salvestamise korraldus vääraks laiemat läbirääkimist ja enamasti reguleerimist, kui selle eest kohtuniku piitsutamine distsiplinaarasjas. Istungi salvestamisel asjas nr 2-16-123032 juhtus esimest korda, et digiprotokollide ei olnud võimalik tarkvaralise konflikti tõttu salvestada ja see hävis. Alles jäid vaid lõpu ja alguse sõnad. Õnneks säilis

salvestis. Kohtunikule selgitati, et digiprotokollide ajal ei või enam käsiprotokolle teha, seetõttu seda ka ei tehtud. Samas on salvestisest käsiprotokolli koostamine praegugi võimalik.

9.2.4. Mis puutub süüdistusse, et üks tunnistaja andis ütlusi vene keeles, siis tuleb Narva kohtus iga nädal otsustada selle üle, kas jätta tõlgi puudumise tõttu istung ära ja saata menetlusosalised minema või pidada istung menetlussäästu silmas pidades siiski ära, sh osaliselt muus keeles, kui kohus ja menetlusosalised seda valdavad. Selline norm eemaldati TsMS-ist Ida-Virumaa eripära silmas pidades kahjuks enneaegselt, samas kui KrMS-is on see praeguseni säilinud (KrMS § 10 lg 1). B kohtumaja piirkonda jäävad Sillamäe ja Narva elanikud on täielikult vene emakeelega. Kohtus eesti keelt väheselgi määral valdavat menetlusosalist kohtab tsiviilasjas kord aastas. Venekeelne menetlusosaline kahjuks tavaliselt varjab ka seda, et ta ei saa aru eesti keelest, kartes etteheiteid, miks ta keelt seni ei ole ära õppinud, ja seda, et jääb seetõttu menetluses halvemasse olukorda. Kohtul tsiviilasjades istungi tarbeks tõlke anda ei ole. Kohtu nõudel peavad menetlusosalised tõlgid istungile ise kaasa võtma, samas on Narvas ja Sillamäel ainult mõni üksik arvestatav tõlk ja nende palkamiseks ei ole menetlusosalistel raha. Nii võetakse kohtu nõudel istungile kaasa inimene, kes suudab midagi ebamäära tõlkida vaid eesti keelest vene keelde. Istungi edasilükkamine või menetlusosalise trahvimine probleemi ei lahenda. Suurim menetlusõiguste rikkumine on pidada menetlust keeles, mida menetlusosalised ei valda. Seega jääb üle pidada istungeid osaliselt kakskeelsetena, mis ei tähenda, nagu oleks menetluskeel vene keel. Kohtulahend ja protokoll vormistatakse eesti keeles. Venekeelse tunnistaja ütlused asjas nr 2-16-122860 oleks probleemi korral saanud ju ka hiljem tõlkida.

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUMI ISTUNGIL UURITUD TÕENDID JA SELGITUSED

10. Distsiplinaarkolleegiumile esitati koos süüdistustega allpool loetletud tõendid.

10.1. A Maakohtu esimehe esitatud süüdistuse tõendamiseks:

- 04.12.2017 kohtuistungi protokoll, 17.07.2018 e-kiri ja KIS-i detailandmete väljatrükk asjas nr 2-14-55860;
- otsuse tegemise teade, 08.03, 12.04 ja 20.04.2018 otsuse tegemise aja edasilükkamise määruused ja detailandmete väljatrükk KIS-ist asjas nr 2-14-61691;
- kohtunõue ja detailandmete väljatrükk KIS-ist asjas nr 2-11-33780;
- detailandmete väljatrükk KIS-ist asjas nr 2-13-25925;
- 06.06.2018 kohtuistungi protokoll ja detailandmete väljatrükk KIS-ist asjas nr 2-18-6484;
- 19.06.2018 kohtuistungi protokoll ja detailandmete väljatrükk KIS-ist asjas nr 2-18-7517;
- 01.11.2018 kohtuistungi protokoll ja detailandmete väljatrükk KIS-ist asjas nr 2-18-10894;
- 01.10.2018 ärakuulamise protokoll ja detailandmete väljatrükk KIS-ist asjas nr 2-17-19456;
- 28.09.2018 kohtuistungi protokoll ja detailandmete väljatrükk KIS-ist asjas nr 2-18-112665;
- 12.06.2018 kohtuistungi protokoll ja detailandmete väljatrükk KIS-ist asjas nr 2-15-19438;
- 17.01.2018 kohtuistungi protokoll ja detailandmete väljatrükk KIS-ist asjas nr 2-17-18981;
- 22.05.2018 kohtuistungi protokoll ja detailandmete väljatrükk KIS-ist asjas nr 2-18-1331;
- kohtunõue ja detailandmete väljatrükk KIS-ist asjas nr 2-17-11358;
- kohtu esimehe e-kiri kohtunik X-le;
- lahendatud tsiviilasjade keskmine menetlusaeg 2017. a;
- lahendatud tsiviilasjade keskmine menetlusaeg 01.01–30.09.2018;
- kohtuniku 08.11.2018 selgitus;
- järelevalvemenetluse algatamise ja selgituse nõue;
- 2017 laekunud ja lahendatud tsiviilasjade statistika;

- 2018 jaanuarist oktoobrini laekunud ja lahendatud tsiviilasjade statistika.

10.2. Tartu Ringkonnakohtu esimehe esitatud süüdistuse tõendamiseks:

- ringkonnakohtu esimehe 16.11.2018 järelevalvemenetluse algatamise ja seletuse nõude kiri;
- kohtuniku seletused;
- ringkonnakohtu esimehe 15.04.2016 kiri kohtunikueksamikomisjoni esimehele;
- 25.01.2018 otsus tsiviilasjas nr 2-17-8764;
- 16.01.2018 istungi protokoll, maakohtu menetluse KIS-i vaade ja ringkonnakohtu 04.06.2018 otsus asjas nr 2-17-8764;
- 01.03.2018 istungi protokoll, maakohtu 06.03.2018 otsus, maakohtu menetluse KIS-i vaade ja ringkonnakohtu 20.09.2018 otsus asjas nr 2-17-11730;
- 08.05.2018 istungi protokoll, maakohtu 31.05.2018 otsus, maakohtu menetluse KIS-i vaade ja ringkonnakohtu 12.10.2018 otsus asjas nr 2-17-19497;
- 15.11.2017 otsus asjas nr 2-17-1621;
- maakohtu 07.03.2018 otsus ja ringkonnakohtu 19.10.2018 otsus asjas nr 2-16-5088;
- maakohtu 19.04.2018 otsus ja ringkonnakohtu 15.11.2018 otsus asjas nr 2-16-122860;
- pabertoimikust skaneeritud 18.04.2018 istungi vigane protokoll, maakohtu 31.05.2018 otsus ja ringkonnakohtu 12.12.2018 otsus asjas nr 2-16-123032.

11. Kohtunik X esitas tabeli lahendatud asjade arvu ja jääkide kohta aastatel 2014–2018.

12. Distsiplinaarkolleegium kuulas 25. veebruari 2019. a istungil ära A Maakohtu esimehe, Tartu Ringkonnakohtu esimehe Kersti Kerstna-Vaksi ja kohtunik X-i seisukohad ning tutvus esitatud kirjalike tõenditega.

13. Maakohtu esimees selgitas, et kohtunik X-i koormus ei ole suurem, kui teistel sama maakohtu kohtunikel. Kohtu esimees vaatas üle u 100 kohtuniku lahendatud asja, nendest 11-s on otsus kuulutatud lubatud ajast hiljem. See erineb silmatorkavalt teiste kohtunike praktikast. Ka ebamõistliku menetlusaja aspektist kontrollis kohtu esimees kõigi kohtunike menetluses olevaid asju, süüdistatav paistis ka selles osas teiste hulgast silma.

Pärast X-i selgituste kuulamist distsiplinaarkolleegiumi istungil avaldas maakohtu esimees, et jääb esitatud süüdistuse juurde, tema hinnangul on kohtunik pannud toime distsiplinaarsüüteo ning minimaalseks karistuseks võiks olla palga vähendamine.

14. Ringkonnakohtu esimees Kersti Kerstna-Vaks selgitas, et on kohtunik X-iga tegelenud viis aastat. Süüdistusse on märgitud asjad, mis on jõudnud ringkonnakohtusse. Lahendite sisu ei kannata kriitikat, probleemid on eelmenetluse nõuete täitmisega ja vead on süsteemsed. Samas ei ole etteheiteid sellele, kuidas kohtunik suhtleb menetlusosalistega. Ringkonnakohtu esimees on kohtunikuga vestelnud, kuid kohtunik ei soovi asjade sisust rääkida ning õigustab end töökoormusega. Ringkonnakohtu esimehel ei ole lootust, et olukord paraneks.

Pärast X-i selgituste kuulamist distsiplinaarkolleegiumi istungil avaldas ringkonnakohtu esimees, et tema hinnangul on kohtunik pannud toime distsiplinaarsüüteo ning teda tuleks karistada vähemalt palga vähendamisega.

15. Distsiplinaarkolleegiumi istungil ei tunnistanud kohtunik X end distsiplinaarsüütegudes süüdi ja jäi varem antud seletuste juurde. Kohtunik selgitas, et maakohtu esimehe süüdistuses esitatud faktilised andmed on õiged. Otsuste kuulutamise edasilükkamise ja menetluse pikkuse põhjuseks on peaaesjalikult töökoormus. Menetlusosalisi ei ole teavitatud lahendite kuulutamise edasilükkamisest, sest selleks oleks tulnud teha määrus, mille tegemine oleks võtnud lisaaega. Ringkonnakohtu esimehe

esitatud süüdistusele ei saa vastata enne, kui süüdistust on konkretiseeritud selliselt, et oleks mõistetav, mida täpsemalt ette heidetakse. Selle vastu, et otsuse kirjeldavasse ossa on ta kopeerinud lõike menetlusosaliste menetluskohustustest, kohati ka numeratsiooni säilitades ja vigu parandamata, kohtunik ei vaieldud. Samas väitis ta, et 99,8% tema otsustest näevad väärikad välja.

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUMI SEISUKOHT

16. Kõigepealt tuvastab kolleegium X-i distsiplinaarsüüteo (I). Seejärel langetab kolleegium otsuse karistamise kohta (II).

I

17. KS § 87 lg 2 esimese lause järgi on distsiplinaarsüütegu kohtuniku süüline tegu, mis seisneb ametikohustuse täitmata jätmises või mittekohases täitmises. Selles tähenduses saab kohtuniku distsiplinaarvastutusest rääkida minetuste korral, mis on seotud puudustega õigusemõistmisel. Kohtuniku täpsemad ametikohustused, mille kaudu on võimalik sisustada süüdistust KS § 87 lg 2 esimese lause järgi, tulenevad kohtuasja lahendamisel eeskätt vastavast menetlusseadustikust. Arutatavas distsiplinaarasjas heideti kohtunik X-ile ette ametikohustuste mittekohast täitmist, mis seisnes tsiviilasjades menetlustoimingute mõistliku aja jooksul tegemata jätmises (1), kohtulahendi teatavaks tegemise ajast kinni pidamata ja uuest ajast menetlusosaliste teavitamata jätmises (2) ning eelmenetluse ülesannete täitmata jätmises (3), samuti otsuse sisule esitatavate nõuete rikkumises (4) ja istungi protokollis ning kohtumenetluse keele kohta sätestatu rikkumises (5).

18. Vaidlusaluste tsiviilasjade lahendamisel maakohtus tuli järgida TsMS-i sätteid. Samas on distsiplinaarkolleegium varasemas praktikas korduvalt leidnud, et distsiplinaarsüüdistuse sisuks ei tohi üldjuhul olla õigusnormi kohaldamise ja tõlgendamise problemaatika. Distsiplinaarsüüteoaks KS § 87 lg 2 järgi võib siiski olla ilmselge rikkumine õigusnormi kohaldamisel. Tuleb rõhutada, et kohtuniku sõltumatus tagamiseks peab olema välistatud tema distsiplinaarne mõjutamine selle eest, et ta tõlgendas õigust oma siseveendumuse kohaselt ja erinevalt üksikõik kelle arusaamast. Oluline on kontrollida, kas kohtunik rikkus õigusnormi ilmselgelt ja kas see rikkumine oli süüline. Arvesse tuleb võtta, et distsiplinaarkolleegiumil ei ole pädevust hinnata kohtulahendite sisulist õigsust (vt kolleegiumi 24. mai 2016. a otsus distsiplinaarasjas nr 9-13/16-1, 24. märtsi 2016. a otsus distsiplinaarasjas nr 9-13/16-3). Seega tuleb järgnevalt hinnata, kas kohtunik X on ilmselgelt eksinud süüdistuses märgitud asjakohaste õigusnormide kohaldamisel.

18.1. Distsiplinaarsüüdistuses sisalduv etteheide tsiviilasjade menetlemise kohta ebamõistlikult pika aja jooksul puudutab nelja tsiviilasja (vt otsuse p 2.1), millest kahes on menetlus kestnud neli aastat (nr 2-14-61691 ja 2-14-55860) ning kolmes (nr 2-14-61691, 2-11-33780 ja 2-13-25925) on olnud pikki ajavahemikke (vastavalt 9 kuud, 11 kuud ja 7,5 kuud), mille jooksul ei ole tehtud ühtegi menetlustoimingut, ilma et menetlustoimingute tegemata jätmine oleks sõltunud menetlusosalistega seotud asjaoludest.

18.1.1. Põhiseaduse §-dest 13–15 tuleneb isiku õigus tõhusale menetlusele enda kaitseks, mis on isiku põhiõigus. Õigus tõhusale menetlusele enda kaitseks hõlmab muu hulgas ka õigust asja arutamisele mõistliku aja jooksul. Viimane on otsesõnu tagatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (EIÕK) art 6 lg-ga 1. KS § 6 lg 1 esimese lause järgi korraldab kohtunik oma tööaja iseseisvalt. Sama lõike teise lause järgi peab kohtunik oma kohustused täitma mõistliku aja jooksul, arvestades seaduses ettenähtud menetlustähtaegu. Kohtu kohustus lahendada tsiviilasi mõistliku aja jooksul on sätestatud ka TsMS §-s 2. Varasemas praktikas on distsiplinaarkolleegium leidnud, et „mõistlik aeg“ on määratlemata õigusmõiste, mis tuleb sisustada igal üksikjuhtumil eraldi.

Kohtumenetluse kestuse mõistlikkus sõltub vaidluse keerukusest, kaalul olevate hüvede tähtsusest, menetlusosaliste ja kohtu tegevusest. Arvestada tuleb ka kohtu ja kohtuniku töökoormust ning sellest tingitud objektiivseid asjaolusid – olemasolevaid ressursse, abitööjõu olemasolu, asjade hulka, nende keerukust jms. Unustada ei tohi seda, et asjade läbivaatamise kiirus ei tohiks olla omaette eesmärgiks (vt ka kolleegiumi 15. detsembri 2009. a otsus distsiplinaarasjas nr 3-8-11-3-09, 31. oktoobri 2011. a otsus distsiplinaarasjas nr 3-8-11-2-11 ja 5. märtsi 2013. a otsus distsiplinaarasjas nr 9-13/13-1-1). See eesmärk peaks olema tasakaalus tsiviilkohtumenetluse teiste eesmärkidega, milleks on asja õigesti ja võimalikult väikeste kuludega lahendamine (TsMS § 2).

18.1.2. Kolleegium leiab, et eespool toodud põhimõtetest järeldub, et tsiviilasjade menetlemisel ei tohiks olla pikki ajavahemikke, mil üksnes kohtust sõltuvatel asjaoludel menetlustoiminguid ei tehta. Praeguses asjas heidetakse kohtunikule ette tsiviilasjades menetlustoimingute tegemata jätmist 7,5, 9 ja 11 kuu jooksul. Kolleegium leiab, et sellise pikkusega ajaks tsiviilasjades menetluse soikumine võib iseenesest olla ametikohustuse mittekohaseks täitmiseks. Kohtunik X on tunnistanud, et tsiviilasjades nr 2-11-33780 ja 2-13-25925 põhjustas viivituse menetlustoimingute tegemisel tema tähelepanematus ning asjas nr 2-14-61691 ei olnud selleks samuti mõjuvat põhjust. Kolleegiumi hinnangul ei olnud seega menetlustoimingutega viivitamiseks nendes asjades põhjuseid, mis ei oleks olenenud üksnes kohtust, ja distsiplinaarsüüdistuses tehtud etteheited on põhjendatud.

18.1.3. Samas ei saa konkreetse asja asjaolusid arvestamata pidada juba iseenesest ebamõistlikuks, kui menetlus tsiviilasjas kestab neli aastat. Distsiplinaarsüüdistuses on kohtunikule tsiviilasja nr 2-14-55860 menetlemisel ette heidetud ainuüksi menetluse kestust rohkem kui nelja aasta vältel ega ole esile toodud asjaolusid, mis võiksid anda alust järeldusele, et see aeg on konkreetse asja asjaolusid arvestades olnud ebamõistlikult pikk. Ka ei ole kohtunikule viidatud asja menetlemise juures ette heidetud menetlustoimingute tegemata jätmist pika aja jooksul. KIS-i andmete väljatrükist nähtub, et menetlustoiminguid on tehtud pikemate vaheaegadeta. Kohtunik X on selgitanud, et tegemist on detailse ja süvenemist nõudva asjaga. Kolleegium leiab, et sellistel asjaoludel, vaidluse konkreetseid asjaolusid, tehtud menetlustoiminguid jms teadmata ei saa etteheidet pidada põhjendatuks.

Distsiplinaarsüüdistuses on kohtunikule ette heidetud ka tsiviilasja nr 2-14-61691 menetlemist ebamõistlikult pika aja – nelja aasta – jooksul. Selle aja hulgas on ligikaudu 9 kuud, mil mingeid menetlustoiminguid ei tehtud. Kohtunik X on selgitanud, et selle aja jooksul menetlustoimingute tegemata jätmiseks ei olnud mõjuvat põhjust (vt otsuse p 18.1.2). Kolleegium leiab, et kuigi sellegi asja kohta ei ole distsiplinaarsüüdistuses esile toodud konkreetseid asjaolusid vaidluse sisu ja ulatuse kohta, on ilmne, et menetluse kestus on pikenenud vähemalt 9 kuu võrra ainuüksi seetõttu, et selle aja jooksul kohtunik asjaga ei tegelenud. Selliselt on asja menetlusaeg ebamõistlikult pikenenud ja see on kohtunikule distsiplinaarkorras etteheidetav.

18.2. Distsiplinaarsüüdistuses on kohtunikule ette heidetud kohtulahendi kuulutamise kohati korduvat ja pikaks ajaks edasilükkamist ning sellest menetlusosaliste teavitamata jätmist 11 tsiviilasja menetlemisel (vt otsuse p 2.2). Kohtulahendi avalikult teatavakstegemise on kohtunik süüdistuse järgi edasi lükanud erinevate ajavahemike võrra: asjas nr 2-17-19456 ühe päeva, asjas nr 2-15-19438 22 päeva, asjades nr 2-17-19456 ja 2-18-112665 ühe kuu, asjas nr 2-18-1331 poolteist kuud, asjas nr 2-14-55860 kolm ja pool kuud, asjades nr 2-18-6484 ja 2-18-8517 neli kuud, asjas nr 2-17-11358 neli ja pool kuud, asjas nr 2-17-18981 viis ja pool kuud ja asjas nr 2-14-61691 kuus kuud. Viimases asjas lükkas kohtunik otsuse teatavakstegemist edasi kolmel korral. Üheski asjas ei teavitanud kohtunik menetlusosalisi otsuse avalikult teatavakstegemise aja muutmisest ega sellest, millal otsus avalikult teatavaks tehakse.

18.2.1. TsMS § 452 lg 3 järgi, kui otsust ei tehta asja arutamise kohtuistungil, teatab kohus asja arutamist lõpetaval istungil, millal ja kuidas kohtuotsus avalikult teatavaks tehakse. Kui asi

lahendatakse kohtuistungit pidamata või kui menetlusosaline ei osalenud kohtuistungil, teatab kohus menetlusosalistele ka otsuse avalikult teatavakstegemise aja. Kohus teatab menetlusosalistele ka otsuse avalikult teatavakstegemise aja muutmisest. Sama paragrahvi lg 4 järgi võib otsuse hiljem kui 20 päeva pärast asja arutamise viimast istungit või kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud tähtpäeva möödumist avalikult teatavaks teha üksnes mõjuval põhjusel, eelkõige kohtuasja eriti suure mahu või erilise keerukuse tõttu. Otsuse avalikku teatavakstegemist ei või määrata hiljemaks kui 40 päeva pärast asja arutamise viimast istungit või kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud tähtpäeva möödumist. TsMS § 463 lg 2 järgi kohaldatakse määrusele vastavalt otsuse kohta sätestatud, kui seadusest või määruse olemusest ei tulene teisiti. TsMS § 478 lg 1 teise lause järgi kohaldatakse kohtumäärusele hagita menetluses hagimenetluses tehtava kohtumääruse kohta sätestatud, kui seadusest ei tulene teisiti.

Seega on seaduses selgelt sätestatud, et otsus tuleb avalikult teatavaks teha üldjuhul mitte hiljem kui 20 päeva, kui selleks on aga mõjuv põhjus (nt kohtuasja suur maht või eriline keerukus), siis mitte hiljem kui 40 päeva pärast asja arutamise viimast istungit või kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud tähtpäeva möödumist. Samuti on selgelt sätestatud, et kohtuotsuse avalikult teatavakstegemise aja muutmisest tuleb menetlusosalisi teavitada. Kolleegium leiab, et viidatud õigusnormide ilmselge rikkumine võib olla distsiplinaarsüütegu.

18.2.2. Kohtunik ei ole vaidlustanud süüdistuses sisalduvaid faktilisi asjaolusid selle kohta, et otsused 11 tsiviilasjas tehti avalikult teatavaks seaduses sätestatud 20- ja 40-päevast tähtaega rikkudes ning et otsuse teatavakstegemise aja muutmisest nendes asjades menetlusosalisi ei teavitatud (otsuse p 18.2). Asjades nr 2-14-61691 ja 2-14-55860 viivitust põhjendades selgitas kohtunik, et asjad olid keerukad ja detailirohked ning nendes otsuse tegemine nõudis vähemalt neli päeva järjest segamatut aega, mida ta ei suutnud leida. Asjades nr 2-18-6485 ja 2-18-7517 tunnistas kohtunik, et lahendid jäid alla kirjutamata tema tähelepanematusel tõttu. Ülejäänud asjade kohta ei ole kohtunik konkreetseid selgitusi andnud, kuid on seda üldisemalt põhjendanud suure töökoormusega.

Kolleegium leiab, et kohtuotsuse avalikult teatavakstegemise tähtaja rikkumine ühe päeva võrra ei ole eraldi võetuna sedavõrd oluline rikkumine, et võiks kaasa tuua distsiplinaarvastutuse (vrd ka kolleegiumi 18. novembri 2002. a otsus distsiplinaarasjas nr 3-8-11-2-02). Küll on distsiplinaarsüüteks kümnes tsiviilasjas lahendite avalikult teatavakstegemine seaduses sätestatud tähtaega, sh maksimaalset tähtaega oluliselt ületades. Kohtunik korraldab oma tööaja iseseisvalt (KS § 6 lg 1). Tal on suur otsustusõigus selle üle, kuidas oma menetluses olevates tsiviilasjades menetlust korraldada, sh millistes asjades ja millal istungeid pidada või milliseid tähtaegu menetlusosalistele taotluste jm menetlusk dokumentide esitamiseks anda. Töö konkreetsete asjade menetlemisel tuleb korraldada selliselt, et suuta järgida seaduses sätestatud tähtaegu. See, kui keeruline ja detailirohke on lahendatav asi, peaks kohtunikule olema äratuntav siis, kui ta määrab selle lahendamiseks kohtuistungit või annab kirjalikus menetluses menetlusosalistele tähtaja taotluste ja dokumentide esitamiseks. Ka see, kui kaua võiks võtta aega otsuse kirjutamine konkreetsetes asjades, peaks üldjuhul olema prognoositav enne lahendit kirjutama asumist. Kolleegiumi arvates ei õigusta seega üldjuhul konkreetsetes asjades lahendi avalikult teatavakstegemise tähtaja olulist rikkumist kohtuniku töökoormus, sest seda saab kohtunik oma töö korraldamisel arvesse võtta. Varasemas praktikas on distsiplinaarkolleegium leidnud, et kui kohtunikul on tekkinud raskusi konkreetse kohtuotsuse tähtaegselt vormistamisel ja kuulutamisel, peaks ta eelkõige tegema oma töökorralduses ümberkorraldusi (vt kolleegiumi 4. jaanuari 2010. a otsus distsiplinaarasjas nr 3-8-11-4-09).

18.3. Kohtunikule on esitatud distsiplinaarsüüdistus ka selles, et ta on tsiviilasjade lahendamisel ajavahemikul 2018. a jaanuarist maini süstemaatiliselt rikkunud eelmenetluse ülesannete täitmiseks ettenähtud menetlusnorme, mille tõttu ringkonnakohus on lahendid asjades nr 2-17-8764, 2-17-11730 ja 2-17-19497 tühistanud (vt otsuse p 4.1). Süüdistuse järgi piirdub eelmenetlus sellega, et kohtunik

võtab hagi menetlusse ja küsib kostjalt vastust ning määrab siis asja istungile, kus ei täida selgitamiskohustust, vaid kuulab pooled ära ja teeb otsuse olukorras, kus ebaselged on nii nõue, selle alusnorm kui ka faktilised asjaolud. Süüdistuses on viidatud TsMS § 392, § 329 lg 3, § 348 lg 1, § 351 ja § 230 lg 2 rikkumisele, mis on omakorda viinud kohtuotsuse seaduslikkuse ja põhjendatuse nõude rikkumisele (TsMS § 436 lg 1).

Distsiplinaarkolleeegium leiab, et eelkirjeldatud etteheited puudutavad konkreetsete asjade sisulist lahendamist ja on hinnatavad kõrgema astme kohtus edasikaebemenetluses ega ole etteheidetavad distsiplinaarsüütegudena. See, milliseid eelmenetluse ülesandeid tuleb konkreetsetes tsiviilasjas täita, oleneb eelkõige lahendatava vaidluse asjaoludest, sh nõudest, selle põhjendamiseks esile toodud või esile toomata asjaoludest, menetlusosaliste selgitustest, taotlustest, tõenditest jms. Ka selgitamiskohustuse ulatus ning selle täitmine oleneb kõigist eelloetletud asjaoludest. Selle üle otsustamine, kas konkreetsetes asjas on eelmenetluse ülesanded täidetud ja asi õigesti lahendatud, on kõrgema astme kohtu, kuid mitte distsiplinaarkolleeegiumi pädevuses. Eespool on kolleeegium viidanud distsiplinaarkolleeegiumi varasemale praktikale, mille kohaselt distsiplinaarsüüdistuse sisuks ei tohi üldjuhul olla õigusnormi kohaldamise ja tõlgendamise problemaatika ning välistatud peab olema kohtuniku karistamine selle eest, et ta tõlgendas õigust oma siseveendumuse kohaselt ja erinevalt ükskõik kelle arusaamast. Ka selle põhjal, et ringkonnakohus on lahendid tühistanud, ei saa järeldada, et kohtunik on rikkunud ilmselgelt õigusnormi ja toime pannud distsiplinaarsüüteo (vt otsuse p 18).

18.4. Veel on kohtunikule distsiplinaarsüüdistus esitatud selles, et ta on rikkunud kohtulahendi sisule esitatavaid nõudeid (vt otsuse p 4.2). Konkreetsetelt heidetakse ette, et viies asjas (nr 2-17-1621, 2-17-8764, 2-17-11730, 2-16-5088 ja 2-16-122860) on kohtuotsuse kirjeldavas osas sõna-sõnalt kopeeritud menetlusosaliste menetlusedokumente koos nendes sisalduvate õiguslike põhjenduste, keelevigade ja viidetega dokumentide lisadele, säilitades mh ka kopeeritava dokumendi sisemise numeratsiooni, mis ei haaku kohtulahendi muude osadega. Tsiviilasjas nr 2-17-1621 on kopeerimiseks kasutatud erinevaid tehnikaid – osa hagivastusest on lõigatud ja skaneeritud ning otsuse kirjeldavas osas kleebitud. Probleeme on ka otsuste põhjendamisega, eelkõige puuduvad kohaldatud õigusnormid, mistõttu otsused ei ole menetlusosaliste jaoks veenvad ja kõrgema astme kohtul on järelduste põhjendatust raske kontrollida.

18.4.1. Süüdistuses on viidatud TsMS § 442 lg-te 7 ja 8 rikkumisele. TsMS § 442 lg 7 järgi märgitakse otsuse kirjeldavas osas loogilises järjekorras lühidalt ja olulist sisu esile tuues esitatud nõuded ja nende kohta esitatud väited, vastuväited ja esitatud tõendid. Kui asjas on kohtu ettepanekul esitanud lisaks menetlusosalistele seisukoha ka pädev riigi- või kohaliku omavalitsuse asutus, tuleb ka see seisukoht otsuse kirjeldavas osas märkida. TsMS § 442 lg 8 kohaselt märgitakse otsuse põhjendavas osas kohtu tuvastatud asjaolud ja nendest tehtud järeldused, samuti seadused, mida kohus kohaldas. Kohus peab otsuses põhjendama, miks ta ei nõustu hageja või kostja faktiliste väidetega. Kohus peab otsuses kõiki tõendeid analüüsima. Kui kohus mõnda tõendit ei arvesta, peab ta seda otsuses põhjendama. Alternatiivse nõude rahuldamise korral ei pea teise alternatiivse nõude rahuldamata jätmist põhjendama.

18.4.2. Kolleeegium nõustub kohtunikuga, et ennekõike on oluline kohtuotsuse kirjeldavas osas märgitud poolte seisukohtade sisu, mitte nende otsusesse märkimise tehnika. Tsiviilkohtumenetluse seadustik ei keela kohtuotsuse tegemisel nn *copy-paste*-tehnikat kasutamist. Kuigi ka see, mida tuleks konkreetsetes vaidluses poolte seisukohtadena otsuse kirjeldavas osas kajastada, oleneb ennekõike lahendatava vaidluse sisust, on siiski taunitav, kui kohtuotsuses on tarbetud kordused ja menetlusosaliste ülemäära detailsed seisukohad, sest see suurendab asjatult kohtuotsuse mahtu ning raskendab otsuse lugemist ja sellest arusaamist. Samuti ei ole korrektne, kui kohtuotsuse mõne osa numeratsioon ei ühti kohtuotsuse kui terviku numeratsiooniga, otsuses on keele- ja trükivead või

tarbetud viited dokumentide lisadele. Ka otsuse koostamisel erinevate tehnikate kasutamine (kirjalikult esitatud hagiavaldusest osa skaneerimine ja otsuse kirjeldavasse ossa kleepimine) muudab otsuse väljanägemise ebakorrektselt ega jäta väärikat muljet. Kolleegium leiab, et kuigi iga kirjeldatud viga eraldi võetuna ei annaks alust pidada seda distsiplinaarsüüteoaks, viitavad sarnased vead paljudes lahendites kohtuniku hooletusele ja süsteemsetele puudustele kohtulahendite koostamisel, mis on hinnatavad ametikohustuste mittekohase täitmisena (vrd kolleegiumi 29. aprilli 2013. a otsus distsiplinaarasjas nr 9-13/13-3).

18.4.3. Lisaks on kohtunikule ette heidetud seda, et asjas nr 2-17-8764 on otsuse resolutsioon ja põhjendav osa vastuolus, asjas nr 2-17-11730 ei ole otsuses viidatud ühelegi õigusnormile ega hinnatud tõendeid ning hagist loobumise tõttu oleks tulnud menetlus lõpetada, mitte jätta hagi rahuldamata, ka asjas nr 2-16-5088 ei ole otsuse põhjenduses asjakohaseid õigusnorme ning TsÜS-i asemel on viidatud VÕS-ile ja TsMS-i asemel TsÜS-ile, asjas nr 2-16-122860 on vaid üksikud viited õigusnormidele.

Kolleegium leiab, et kirjeldatud etteheited puudutavad otsuse sisu ja on kontrollitavad menetlusosalise kaebuse alusel kõrgema astme kohtus edasikaebamise korras ega saa olla aluseks kohtuniku distsiplinaarvastutusele võtmisel. Materiaal- või menetlusõiguse ebaõige kohaldamine ei ole üldjuhul see, mille eest saaks kohtunikku distsiplinaarkorras süüdistada, isegi kui kõrgema astme kohus lahendi põhjendusega ei nõustu, see on kesine või puudulik (vt otsuse p-d 18 ja 18.3).

18.5. Lõpuks süüdistatakse kohtunikku kohtuistungil protokollimise kohta käivate menetlusnormide rikkumises (vt otsuse p 4.3). Täpsemalt süüdistatakse teda selles, tsiviilasjas nr 2-16-122860 ei sisalda kirjalik protokoll istungil üle kuulatud tunnistajate ütlusi, helisalvestisel on aga ühe tunnistaja ütlused venekeelsed ja tõlketa. Tsiviilasjas nr 2-16-123032 ei ole kirjalikku protokoll üldse tehtud, seda asendab lehekülg, millel märged salvestamise alustamise ja lõpetamise kohta ning käsikirjalised märged.

18.5.1. Süüdistuses on viidatud TsMS § 49 lg-te 1 ja 2, § 50 lg 1, § 51 lg-te 1 ja 2, § 52 lg-te 1 ja 2 ning § 32 lg 2 rikkumisele.

18.5.2. Kolleegium leiab, et kirjeldatud rikkumisi kirjalike protokollide koostamisel ei saa praeguses asjas käsitada distsiplinaarsüütegudena KS § 87 lg 2 tähenduses. Vaidlusalused protokollid tehti ajal, mil alustati digiprotokollidele ülemineku juurutamist, kuid muudatusi TsMS-is ei ole selle tõttu tehtud. Puudub Riigikohtu selge praktika, kuidas tuleks niisuguses olukorras TsMS-i sätteid kirjaliku protokollide koostamise kohta sisustada ja kohaldada. Riigikohtu tsiviilkolleegium võttis 4. märtsil 2019. a menetlusosalise kaebuse alusel menetluses tsiviilasja nr 2-16-122860, milles kirjaliku protokollide koostamist on süüdistatavale ette heidetud. Menetlusõigusliku olukorra selgitamist ei saa niisuguses olukorras eeldada distsiplinaarkolleegiumilt, vaid see on Riigikohtu tsiviilkolleegiumi pädevuses. Ümber ei ole lükatud ka kohtuniku väiteid, et digiprotokollide koostamist tsiviilasjas nr 2-16-123032 takistas tehniline probleem ning selle põhjal, mida kohtunikule digiprotokollide koostamise kohta oli õpetatud, sai ta aru, et digiprotokollide tagant järele koostada ei ole lubatud.

18.5.3. Mis puudutab kohtumenetluse keelt, siis peab distsiplinaarkolleegium kohtuniku selgitusi raskuste kohta eestikeelse kohtumenetluse korraldamisel B kohtumajas (vt otsuse p 9.2.4) eluliselt usutavaks ja leiab, et tõlkimise korraldamise raskusi ei saa kohtunikule distsiplinaarsüüteona ette heita.

19. Eespool on kolleegium märkinud, et kohtunik on tunnistanud, et osas asjades on menetlustoimingud õigel ajal tegemata jäänud tema tähelepanematus tõttu. Distsiplinaarkolleegiumi istungil tunnistas kohtunik osaliselt ka eksimusi kohtuotsuste kirjeldavate osade koostamisel (mõttetu

osaline numeratsioon, trükivead). Samas on kohtunik kurnud suurt töökoormust. Kolleegium leiab, et töökoormus ei õigusta kohtunikule etteheidetavaid konkreetseid rikkumisi – tähelepanematust kohtulahendite allakirjutamisel, mille tõttu pika aja jooksul ei tehtud asjades menetlustoiminguid ja pikenes tsiviilasjade menetlusaeg, samuti rikuti kohtuotsuse avalikult teatavakstegemise tähtaega ning jäeti menetlusosalised selle tähtaja muutmise teavitamata (vt otsuse p-d 18.1.2, 18.1.3 ja 18.2.2). Töökoormusega ei saa õigustada ka otsuste kirjeldavate osade ebakorrektsust ja neis sisalduvaid kirjavigu (vt otsuse p 18.4.2). Kolleegium leiab, et kohtunik on rikkunud oma kohustusi süüliselt. Eespool kirjeldatud rikkumised annavad tunnistust kohtuniku süstemaatilise hooletusest.

20. Kokkuvõtteks leiab kolleegium, et X on toime pannud KS § 87 lg-s 2 märgitud distsiplinaarsüüteo – ametikohustuste mittekohase täitmise –, mis seisneb tsiviilasjade lahendamise venitamises (menetlustoimingute tegemata jätmises pikema aja vältel) (otsuse p 18.1.2 ja 18.1.3 teine lõik), samuti kohtulahendite kuulutamise aja korduvas ja pikaks ajaks edasilükkamises ning menetlusosaliste sellest teavitamata jätmises (otsuse p 18.2.2) ja otsuse kirjeldava osa nõuete rikkumises (otsuse p 18.4.2).

Ülejäänud osas (otsuse p 18.1.3 esimene lõik ja p-d 18.3, 18.4.3, 18.5.2 ning 18.5.3) ei leidnud distsiplinaarsüüteod kinnitust ja kohtunik X tuleb nendes õigeks mõista.

II

21. KS § 88 lg 1 järgi on distsiplinaarkaristused noomitus (p 1), rahatrahv kuni ühe kuu ametipalga ulatuses (p 2), ametipalga vähendamine (p 3) ja ametist tagandamine (p 4). KS § 89 järgi võib distsiplinaarkaristusena vähendada kohtuniku ametipalka kuni 30%. Ametipalka ei või vähendada kauemaks kui üheks aastaks.

KS § 88 lg 4 järgi tuleb distsiplinaarkaristuse määramisel arvestada distsiplinaarsüüteo laadi, raskust ja tagajärgi ning kohtuniku isikuomadusi ja muid süüteo asjaolusid.

22. Distiplinaarkaristuse valikul arvestab kolleegium nii distsiplinaarsüüteo laadi (selgete menetlusnormide ilmselged rikkumised), raskust (palju rikkumisi, nende süstemaatilisus) kui ka seda, et kohtunikku ei ole süüdistatud selles, nagu oleksid rikkumised toonud menetlusosalistele kaasa mingeid raskeid või pöördumatuid tagajärgi. Kolleegium arvestab ka sellega, et kohtuniku üldine keskmine menetlusaeg jääb mõistlikesse piiridesse, nii et menetlustoimingutega viivitamine ei ole kõiki menetlusi läbiv probleem (vt otsuse p 2.1.2).

23. Isikuomaduste juures arvestab kolleegium sellega, et kohtunik tunnistas rikkumisi ja puudusi töös, kuid leidis, et neid ei saa pidada distsiplinaarsüütegudeks. Kolleegium arvestab ka kohtuniku ametis olnud ajaga (ca 5 aastat) ja sellega, et kuigi ringkonnakohtu esimees on hinnanud kohtuniku tööd üldkokkuvõttes kriitiliselt (vt otsuse p 5), ei ole talle etteheiteid selles, kuidas ta suhtleb menetlusosalistega (vt otsuse p 14).

24. Kokkuvõttes leiab kolleegium, et kohtunikku tuleb karistada ametipalga vähendamisega 10% kuueks kuuks.

(allkirjastatud digitaalselt)
Malle Seppik

(allkirjastatud digitaalselt)
Maret Altnurme

(allkirjastatud digitaalselt)
Jüri Pöld

(allkirjastatud digitaalselt)
Piret Randmaa

(allkirjastatud digitaalselt)
Peeter Roosma